

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 86/08-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. apríla 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti B. G., B., zastúpenej advokátkou JUDr. A. V., B., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 18/2002, za účasti Okresného súdu Bratislava I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo B. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 18/2002 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 18/2002 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. B. G. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 86/08 zo 6. marca 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť B. G. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 18/2002.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 21. januára 2002 okresnému súdu návrh, ktorým sa domáhala náhrady škody za ublíženie na zdraví jej v tom čase maloletého syna M., nar. (...).

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebola vec právoplatne skončená.

V sťažnosti sa domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci

bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a súčasne žiadala, aby jej ústavný súd priznal finančné zadost'učinenie v sume 500 000 Sk.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 3240/2008 doručeným ústavnému súdu 3. apríla 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Spoukazom na jednotlivé úkony vykonané v predmetnom konaní musím konštatovať, že predmetné konanie je poznačené prietahmi odo dňa 11. 02. 2002 do 28. 10. 2002 a odo dňa 01. 03. 2004 do 26. 03. 2007, ktoré boli spôsobené neprimerane vysokým počtom pridelených vecí v oddelení zákonnej sudkyne ako i pretrvávajúcim poddimenzovaným stavom sudcov a administratívnych pracovníkov na Okresnom súde Bratislava I. Sťažnosť sťažovateľov na prietahy v konaní je dôvodná. Subjektívne zavinenie sudcu som nezistila. Vec bola v roku 2002 pridelená na konanie ako zákonnej sudkyňi Mgr. E. S. Po jej odchode do dôchodku v januári 2007 bola vec v súlade s dodatkom k rozvrhu práce na rok 2007 v mesiaci marec 2007 pridelená na konanie novému zákonnému sudcovi JUDr. T. R., ktorá po skončení dokazovania vo veci samej rozhodla dňa 12. 03. 2008.

K skutkovej a právnej zložitosti sporu uvádzam, že nešlo o právne náročnú vec, nakoľko zákonná sudkyňa Mgr. E. S. mohla a mala posúdiť aktívnu legitimáciu navrhovateľky B. G. na podanie návrhu na náhradu škody z ublíženia na zdraví už po podaní návrhu v roku 2002, čo je zrejmé z odôvodnenia rozsudku č. k. 7 C 18/2002-88 zo dňa 12. 03. 2008.

V konaní neboli zistené prekážky podľa ust. § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.

Sťažovateľka v konaní nespôsobila prietahy, ale na podanie takéhoto návrhu bol aktívne legitimovaný jej syn M. G., ktorý mohol byť zastúpený matkou.

V prípade, že ústavný súd dospeje k názoru, že bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, dovoľujem si požiadať, aby bolo vzaté do úvahy, že zákonná sudkyňa subjektívnym konaním nezavinila vznik prietáhov v konaní. Spoukazom na uvedené objektívne dôvody, za ktorých došlo k prietahu v konaní prosím

Ústavný súd Slovenskej republiky, aby uvedené skutočnosti pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy a nepriznal mu finančné zadosťučinenie v plnej výške.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súvisiaceho súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 18/2002 ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania:

- 21. januára 2002 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky *„na náhradu škody z poškodenia na zdraví mal. dieťaťa“*,

- prípisom z 3. mája 2002 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky, aby v lehote 15 dní odstránila nedostatky návrhu a aby v tej istej lehote presne špecifikovala výšku uplatnených nárokov,

- 28. októbra 2002 okresný súd dal pokyn na doručenie návrhu sťažovateľky odporcom v I. a II. rade s tým, aby sa k nemu v lehote 15 dní vyjadrili,

- 5. januára 2004 okresný súd nariadil termín pojednávania na 1. marec 2004,

- na pojednávaní uskutočnenom 1. marca 2004 okresný súd na návrh právnej zástupkyne sťažovateľky pripustil zmenu petitu v časti uplatnenia vecnej škody (výška uplatnenej vecnej škody 13 499 Sk), ďalej pripustil úpravu označenia odporcu v II. rade a vedľajšieho účastníka a ďalším uznesením odročil pojednávanie na neurčito s tým, že odporca v lehote 10 dní predloží doklad o svojej právnej subjektivite a sťažovateľka v tej istej lehote predloží *„kópiu kompletnej zdravotnej dokumentácie navrhovateľa“*,

- podaním doručeným okresnému súdu 30. novembra 2006 sťažovateľka požiadala o nariadenie termínu pojednávania,

- prípisom z 12. apríla 2007 (pokyn na jeho vypracovanie dal okresný súd 26. marca 2007) okresný súd vyzval odporcu v II. rade, aby v lehote 15 dní predložil doklad o svojej právnej subjektivite,

- prípisom z 12. júna 2007 okresný súd vyzval Ž. (...), aby predložili doklad, z ktorého vyplýva oprávnenie na prevádzkovanie bazéna, v ktorom došlo k úrazu maloletého dieťaťa (syna sťažovateľky),

- 27. septembra 2007 okresný súd nariadil termín pojednávania na 23. január 2008,

- na základe žiadosti právnej zástupkyne sťažovateľky okresný súd „z dôvodu ustálenia účastníkov na strane navrhovateľa“ odročil pojednávanie z 23. januára 2008 na 12. marec 2008. Štatutárny zástupca odporcu v II. rade uviedol do zápisnice o pojednávaní z 23. januára 2008, „že vzhľadom na skutočnosť, že k dnešnému dňu nebola ustálená aktívna legitimácia na strane navrhovateľa vznáša námietku premlčania“,

- na pojednávaní uskutočnenom 12. marca 2008 okresný súd návrh sťažovateľky zamietol,

- 17. marca 2008 okresný súd dal pokyn na doručenie písomného vyhotovenia rozsudku účastníkom konania, resp. ich právnym zástupcom.

Z vyjadrenia sťažovateľky doručeného ústavnému súdu 21. apríla 2008 vyplýva, že proti prvostupňovému rozsudku podala odvolanie.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa

(napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd v zhode s názorom uvedeným vo vyjadrení okresného súdu k sťažnosti konštatuje, že skúmanie právnej, resp. faktickej zložitosti veci vo vzťahu k zisťovaniu, či v konaní došlo k priet'ahom, je irelevantné, pretože konajúca zákonná sudkyňa mala a mohla ihneď po podaní návrhu (21. januára 2002) v rámci skúmania podmienok konania (§ 103 a nasl. OSP) po zistení nedostatku vecnej aktívnej legitimácie sťažovateľky návrh v časti týkajúcej sa uplatnenia nároku na náhradu škody na zdraví v tom čase jej maloletého syna zamietnuť. Takýto záver vyplýva aj z odôvodnenia rozsudku okresného súdu sp. zn. 7 C 18/2002 z 12. marca 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza: *„Z obsahu návrhu a pripojených dokladov ako i z výsluchu svedka M. G. mal súd za preukázané, že navrhovateľka nie je aktívne legitimovaná na podanie takéhoto návrhu a to nároku na náhradu škody na zdraví, bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia, aktívnu legitimáciu na podanie takéhoto návrhu má výlučne jej syn M. G., nar. (...), a preto návrh v tejto časti z dôvodu nedostatku aktívnej legitimácie na strane navrhovateľky zamietol.“*

Napokon treba uviesť, že vzhľadom na povahu veci (škoda na zdraví) si postup okresného súdu vyžadoval osobitnú starostlivosť súdu o naplnenie účelu súdneho konania.

2. Ústavný súd v zhode s vyjadrením okresného súdu konštatuje, že nezistil žiadne skutočnosti ani okolnosti, ktorými by sťažovateľka spôsobila spomalenie priebehu konania, resp. vznik zbytočných priet'ahov.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov hodnotil postup okresného súdu v napadnutom konaní. Okrem nesústreďenosti postupu okresného súdu (v súvislosti s nepreverením aktívnej legitimácie sťažovateľky) ústavný súd zistil v priebehu konania aj tieto obdobia úplnej nečinnosti:

- od 28. októbra 2002 (pokyn okresného súdu na doručenie návrhu sťažovateľky odporcom) do 5. januára 2004 (okresný súd nariadil termín pojednávania na 1. marec 2004),

- od 1. marca 2004 (uskutočnilo sa pojednávanie vo veci) do 26. marca 2007 (okresný súd dal pokyn na odoslanie prípisu odporcovi v II. rade).

Celková doba úplnej nečinnosti okresného súdu v doterajšom priebehu napadnutého konania predstavuje 4 roky a 3 mesiace.

Existenciu priet'ahov v konaní uznal aj okresný súd vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 3. apríla 2008. Argumenty, ktorými okresný súd vo svojom vyjadrení zdôvodňoval vznik priet'ahov v konaní (neprimerane vysoký počet pridelených vecí, poddimenzovaný stav sudcov a administratívnych pracovníkov na okresnom súde), však nemohol ústavný súd akceptovať, pretože už vo svojej predchádzajúcej judikatúre uviedol, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (napr. I. ÚS 127/04, IV. ÚS 43/06).

Napriek tomu, že ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu z pohľadu skúmania, či v konaní došlo k vzniku zbytočných priet'ahov, konkretizoval obdobia jeho úplnej nečinnosti a nesústredenosť už v samotnom začiatku konania, treba zdôrazniť, že postup okresného súdu v napadnutom konaní okrem už konštatovanej nečinnosti možno na základe uvedeného považovať za nesústredený a neefektívny aj ako celok.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 18/2002 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu (napriek tomu, že sťažovateľka sa toho nedomáhala), aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 500 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Okrem iného uviedla, že *„Priznania finančného zadost'účinenia sa domáham z toho dôvodu, že v mojom konkrétnom prípade nepovažujem deklarovanie porušenia práva na spravodlivý proces bez prieťahov za dostatočné. Prieťahy v konaní sa už nedajú napraviť, ani odstrániť. Je pravdepodobné, že sa odškodnenia v súdnom spore nedomôžem ani ja, ani môj syn M., ktorý má dodnes trvalé následky poškodenia jeho zdravia“*.

Cieľom finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje

nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 7 C 18/2002, ktorá predstavuje viac ako 6 rokov, berúc do úvahy okolnosti daného prípadu, najmä nenapraviteľnosť dôsledkov týkajúcich sa možnosti uplatňovať nároky, pokiaľ ide o škodu na zdraví, ústavný súd považoval priznanie sumy 80 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť účastníkovi konania, aby úplne alebo čiastočne uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. V danom prípade ústavný súd o úhrade trov konania úspešnej sťažovateľky nerozhodoval, pretože si ich jej právna zástupkyňa neuplatnila a trovy konania ani nevyčíslila (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 151 ods. 1 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. apríla 2008